

ПЕРЕЛОМНИЙ І ТВОРЧИЙ ПЕРІОД В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

УДК 378.1(73):378.26

Ірина Зварич, доктор педагогічних наук, провідний науковий співробітник НД лабораторії НН центру мовної підготовки НА СБ України

ПЕРЕЛОМНИЙ І ТВОРЧИЙ ПЕРІОД В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

У статті проаналізовано переломний і творчий період в історичному розвитку оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США; з'ясовано роки цього історичного періоду розвитку оцінювання, запропоновано назву періоду, акцентується увага на історичному розвитку оцінювання професійної діяльності викладачів у ВНЗ США в переломний і творчий період.

Ключові слова: історичний розвиток, переломний і творчий період, професійна діяльність, навчальна дисципліна, оцінювання, рейтинг, рівень якості знань, викладачі, освіта, вищий навчальний заклад.
Лит. 6.

Ірина Зварич, доктор педагогических наук, ведущий научный сотрудник НИ лаборатории НН центра языковой подготовки НА СБ Украины

ПЕРЕЛОМНЫЙ И ТВОРЧЕСКИЙ ПЕРИОД В ИСТОРИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ ОЦЕНИВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ У ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ США

В статье проанализировано переломный и творческий период в историческом развитии оценивания профессиональной деятельности преподавателей у высших учебных заведениях США; выявлено годы этого исторического периода развития оценивания, предложено название периода, акцентируется внимание на историческом развитии оценивания профессиональной деятельности преподавателей у ВУЗ США в переломный и творческий период.

Ключевые слова: историческое развитие, переломный и творческий период, профессиональная деятельность, учебная дисциплина, оценивание, рейтинг, уровень качества знаний, преподаватели, образование, высшее учебное заведение.

Iryna Zvarych, Ph.D. (Pedagogy), Leading Researcher of SI of the Laboratory of Educational Centre of Language Training of NASS of Ukraine

CRITICAL AND CREATIVE PERIOD IN THE HISTORICAL DEVELOPMENT OF ASSESSMENT THE USA TEACHERS' PROFESSIONAL ACTIVITY IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

In this article the critical and creative period in the historical development of assessment the USA teachers' professional activity in Higher Educational Establishments is analyzed, the data of this historical period of development the assessment are found out, the title of period is offered, the attention is accented on the historical development of assessment the USA teachers' professional activity in Higher Educational Establishments in the period of critical and creative.

Keywords: historical development, critical and creative period, professional activity, training subject, assessment, rating, level of knowledge quality, lecturers, education, Higher Educational Establishments.

Постановка проблеми. Глобалізація, поява новітніх технологій, утвердження демократії й гуманістичних векторів поступу України зумовили розвиток особистості як основного важеля сучасного прогресу суспільства і розвитку держави. Основна роль у формуванні сучасної особистості – професіонала і громадянина – належить освіті. Освіта – основа розвитку держави. Вона є визначальним чинником наукового, культурного, економічного, політичного, соціально-економічного потенціалу нації, підґрунтям стратегічного розвитку країни,

раціонального використання національних ресурсів, утвердження конкурентоспроможності країни у міжнародному співтоваристві, добробуту людей. Освіта завжди відображає інтереси суспільства та виконує його соціальне замовлення, формує суспільний попит на знання і перспективи розвитку, змінюється під впливом часових, соціальних, економічних та інших факторів.

У вищих навчальних закладах США значну увагу приділено оцінюванню професійної діяльності викладачів, оскільки рейтинг педагога

ПЕРЕЛОМНИЙ І ТВОРЧИЙ ПЕРІОД В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

певною мірою впливає на його кар'єрне зростання. Викладачі США виконують багато різних громадських доручень, беруть активну участь в спортивному житті як у вищому закладі освіти разом зі студентами, так і за місцем свого проживання. Без виконання таких доручень та участі в процесі оцінювання професійної діяльності викладачі стикаються з певними проблемами щодо свого кар'єрного зростання.

Аналіз наукових досягнень і публікацій. У контекст загальної компаративістики органічно вписуються наукові дослідження із порівняльної педагогіки українських учених Т. Кошманової, Н. Лавриченко, О. Локшиної, Л. Пуховської, А. Сбруєвої та ін. Вони висвітлюють багатоаспектність міжнародного досвіду, що, в свою чергу, сприяє збагаченню національної педагогічної думки і передбачають дослідження розвитку освіти в широкому контексті політичних, економічних, соціальних, культурних чинників у взаємозв'язку та взаємозалежності регіональних та національних тенденцій. Американські вчені К. Андерсон (Anderson K.), А. Херріс (Harris A.), Т. Хусен (Husen T.), Р. Тайлер (Taylor R.) А. Трес (Trase A.) надають перевагу порівнянню навчальних програм і планів вищих навчальних закладів як у США, так і в інших розвинутих країнах світу, зокрема, колишнього Радянського Союзу, Франції, Англії, і досліджують якість системи освіти оцінювання освітніх процесів та обслуговування вищої освіти.

Мета статті і завдання: проаналізувати переломний і творчий період в історичному розвитку оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США; з'ясувати роки цього історичного періоду розвитку оцінювання, запропонувати назву періоду, акцентувати увагу на історичному розвитку оцінювання професійної діяльності викладачів у ВНЗ США в переломний і творчий період.

Виклад основного матеріалу. На початку XIX ст. педагогам США треба було навчати учнів читати, писати, опанувати арифметичні дії та латинь. Кваліфікованими вважали тих викладачів, які старанно виконували свої професійні обов'язки та мали здібності, щоб передати свої знання, уміння і навички студентам. Педагоги були переважно чоловічої статі і мали власні амбіції у досягненні високих результатів у професійній діяльності. Більшість із них працювали в навчальних закладах, щоб зробити кар'єру для подальшої діяльності за фахом у релігійній сфері, юриспруденції та щоб одержати рекомендації до навчального закладу у графстві Йорк (York

County). У графстві інтенсивно здійснювалося будівництво навчальних закладів, розвивалися освіта і промисловість, що, в свою чергу, потребувало відповідних фінансових видатків на спорудження, вдосконалення та модернізацію.

У 1814 р. перша американська жінка-викладач Емма Харт Віллард (Emma Harth Willard) відкрила у своєму будинку навчальний заклад для жінок у Міддлбері (Middlebury). Згодом вона запропонувала законопроект "План поліпшення освіти для жінок" ("Agenda Education for Womenfolk"), що відіграв важливу роль у заснуванні семінарії для жінок у 1819 р. у Трої на сході штату Нью-Йорк (New York Troy Female Seminary), що в 1895 р. був перейменований на її честь. У 1833 р. у США відкривається перший вищий навчальний заклад Оберлін Коледж (Oberlin College) у штаті Огайо (State of Ohio), який через чотири роки прийняв жінок для отримання освіти на рівних правах з чоловіками. У 1841 р. три перші жінки отримали вищу освіту в Оберлін Коледжі.

Із відкриттям вищих навчальних закладів у США виникає проблема щодо оцінювання професійної діяльності викладачів, яку поступово починають розв'язувати, впроваджуючи урядові постанови та законопроекти. До політично-економічних джерел належать державні документи, що заклали основу для системної федеральної підтримки освіти США і стали підставою для прийняття важливих законодавчих актів, які займають вагоме місце в суспільстві і сьогодні. Серед них: Акти про дарування землі коледжам (1862 та 1890 роках) – "The Morrill Act of 1862" та "The Morrill Act of 1890", згідно з якими федеральний уряд передавав штатам великі ділянки громадської землі та виділяв у кожному штаті земельні наділи для розвитку освітніх та сільськогосподарських коледжів, зобов'язуючи вищі навчальні заклади здійснювати підготовку майбутніх випускників до професійної діяльності на виробництві, забезпечувати підготовку фахівців із сільського господарства та інженерії. Такі заходи засвідчують процес розмежування підходів до організації вищої освіти США, зокрема, системи оцінювання, та важливості спрямування на встановлення відмінності між підготовкою фахівців у ВНЗ та потребами виробництва.

Перші спроби оцінити професійну діяльність викладачів у вищих навчальних закладах США розпочали з 20-х років XX ст. У 1915 р. американський дослідник Р.М. Йеркс (Yerkes R.M.) запропонував певну систему балів за виконання тестових завдань, згідно, з якою

ПЕРЕЛОМНИЙ І ТВОРЧИЙ ПЕРІОД В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

отриману кількість балів переводили в коефіцієнт успішності до встановлених вимог [4]. У 10–20-х роках ХХ ст. тестування набуває широкого розмаху в освіті США, і для підрахунків стандартизованого тестування створюють спеціальні організації і служби на державному рівні. У 1947 р. Рада коледжів США (The US Council of Colleges) прийняла тест SAT (Scholastic Aptitude Test) – схоластичний тест придатності, з часом його назву змінили (Scholastic Assessment Test) – схоластичний оцінювальний тест, а нині це стандартизований тест для вступу до ВНЗ у США, аббревіатура якого ні на чому не ґрунтується. У цьому ж році Рада коледжів затвердила також тестові завдання з оцінювання професійної діяльності викладачів, які активно стали впроваджувати в американських вищих закладах освіти як для оцінювання професійної діяльності педагогів, так і для діагностування рівня якості знань студентів. Масове впровадження тестів у вищих навчальних закладах зумовило потребу створити службу тестування в освіті США (Educational Testing Service) у 1947 р., яка контролює проведення тестування і є науково-дослідним центром та організацією з питань оцінювання, підвищення рівня якості освітніх послуг та доступності отримати вищу освіту для широких верст населення країни.

Вища освіта в США стала широкодоступною, коли Конгрес прийняв відомий закон “Солдатський Білль про права” (1944 р.) – “Bill of Rights for military veterans” з короткою назвою Джі ай Білль (“GI Bill”) (GI означає “government issue”, тобто “урядовий випуск”). Цей закон передбачав фінансову допомогу членам Збройних сил по закінченні Другої світової війни, в тому числі і на отримання вищої освіти. Прийнято низку програм: для бідних дітей (“The Elementary and Secondary Education Act”), “Швидкий Старт” (“The Head Start Act”), “Про двомовну освіту та освіту для всіх дітей-інвалідів” (“Bilingual Education Act and the Education for All Handicapped Children Act”) (назву останнього закону замінено в 1990 р. на “Закон про освіту для осіб з обмеженими можливостями” – “Individuals with Education Act”). Зазначені програми вказують на те, що післявоєнне покоління США отримало широкий доступ до вищої освіти [1; 2].

Після закінчення Другої світової війни у США відбуваються переломні зміни в політичному, економічному житті держави, які вплинули на розвиток вищої освіти та систему оцінювання професійної діяльності викладачів. Збільшується фінансування вищої освіти, кількість вищих навчальних закладів, чисельність студентів і

водночас змінюється їх етнічний та соціальний склад. Зміни в етнічному складі вплинули на якість реформування освіти США, і це стало переломним моментом у розвитку американського суспільства, зокрема, вищої освіти та системи оцінювання професійної діяльності викладачів.

Упродовж 50 – 80-х років ХХ ст. у США відбуваються активні мітинги молоді з підтримки антивоєнних дій держави, розширення прав і свобод громадян, можливостей отримати вищу освіту. В освітніх відомствах та навчальних закладах дискутуються проблеми вищої освіти, її цілі, завдання, що спонукають до здійснення реформування освіти в цілому та розвитку системи оцінювання професійної діяльності викладачів. Це *переломний і творчий етап* в історії вищої освіти США, оскільки політики та федеральне керівництво осмислили, що подальший розвиток держави неможливий без поступового прогресу в галузі освіти й науки.

Враховуючи досягнення в космічній індустрії, політичні та економічні перетворення в суспільстві, нові міжнародні відносини, які відповідно вплинули на свідомість громадян, переосмислення ними цінностей, розвиток освіти й науки, педагогічної компетентності, тривалий проміжок часу з другої половини ХХ – початку ХХІ ст. щодо розвитку системи оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США поділено на три періоди, зокрема такі: перший період – *“переломний і творчий”*, від 50-х до 80-х років ХХ ст.; другий період – *“стабільність та врегулювання”*, з 80-х років до закінчення ХХ ст. (1980 – 2000 роки); третій період – *“динаміки та поступу”*, від кінця ХХ ст. до початку ХХІ ст. (2000 – 2014 року). Критеріями поділу тривалого інтервалу часу (другої половини ХХ – початку ХХІ ст.) на періоди стали: реформування освіти, поступове підвищення вимог до обслуговування вищої освіти та підготовки фахівців.

Розглянемо *перший період* – *“переломний і творчий”* – від 50-х до 80-х років ХХ ст. Цей період характеризується тим, що в США відбувається поступове збільшення коштів на розвиток вищої освіти, системи педагогічного оцінювання, розширене будівництво вищих навчальних закладів. У цей період широко впроваджуються тести педагогічного оцінювання і активно розпочинається тестування професійної діяльності викладачів.

Переломні зміни в соціумі американської держави мали вплив і на творчу активність студентів, які почали брати участь у міжнародних конкурсах, змаганнях. У середині ХХ ст. (початок

ПЕРЕЛОМНИЙ І ТВОРЧИЙ ПЕРІОД В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

50-х років) федеральний уряд США збільшує фінансування на розвиток вищої освіти та систему оцінювання професійної діяльності викладачів, наукові дослідження і створення науково-дослідних інститутів, осердям яких стала талановита молодь. У 60-х роках питання якості освіти в США розглядається як питання державної ваги, в тому числі й забезпечення освітніх послуг у країні. Поступово утвердилася думка, що освіта нерозривно пов'язана з політикою – економічною, соціальною і зовнішньою та з проблемами науки, зокрема, з дослідженнями щодо реформування вищої освіти, модернізації освітніх установ та підвищення якості навчального процесу, який переважно визначається шляхом оцінювання професійної діяльності викладачів.

Найбільші фінансові видатки на вдосконалення вищої освіти США, системи оцінювання та якісний рівень забезпечення національних освітніх послуг здійснюються наприкінці 70-х років. У 1978 р. вони становлять 2,9 % ВВП на розвиток вищої освіти, а на забезпечення освіти загалом – 8 %, із них державного фінансування – 1,9 %. Таким чином, підвищення фінансування на поліпшення якості освіти США та вдосконалення і надання освітніх послуг, зокрема, системи професійного оцінювання викладачів, відбувається з половини 50-х років і до кінця 90-х років ХХ ст. У 2000 р. такі показники становлять 2,6 % ВВП на розвиток вищої освіти США, на забезпечення освіти загалом 6,5 % ВВП, із них державного фінансування 1,6 % ВВП [3]. На початку ХХІ ст. видатки на розвиток освіти знаходяться майже на рівні витрат 70-х років, причому видатки на розвиток вищої освіти залишаються майже на тому самому рівні. Однак у період зниження фінансування на розвиток вищої освіти та системи професійного оцінювання викладачів в останні роки показник фінансування освіти в США є одним із найвищих у світі.

Варто зазначити, що фінансування на розвиток вищої освіти США завжди було вищим, ніж загальні видатки на освіту. Це досить помітно відбувається в 60-ті роки, коли державні видатки на вищу освіту підвищилися в 2,8 раз, а загальні видатки на освіту – лише в 2,2 разу. Починаючи з 80-х років, фінансування вищої освіти збільшується за рахунок різних фінансових надходжень, федерального та місцевого бюджетів, що певною мірою вплинуло на розвиток системи професійного оцінювання викладачів у вищих навчальних закладах.

Таким чином, помітною є тенденція зростання фінансування вищої освіти США у другій

половині ХХ ст.: якщо в 1960 р. видатки становили 30 %, то до початку 90-х років зросли до 40 %. Майже на такому самому рівні фінансування вищої освіти залишається впродовж десятиліття [3].

Протягом *першого “переломного і творчого” періоду* федеральний уряд США суттєво збільшує видатки на наукові дослідження, які становлять майже половину державних. У 50 – 70-х роках активно розпочинається будівництво сучасних дослідних закладів, у яких зосереджено наукову еліту суспільства та запрошують на роботу талановиту молодь. Виникла потреба на державному рівні прийняти відповідний закон правового захисту національної освіти США.

2 вересня 1958 р. уряд США приймає “Акт про національний захист освіти” (NDEA – “The National Defense Education Act”), який висвітлює шляхи реформування освіти, оголошує початок формування освітньої політики на державному рівні та посилення вимог до процесу оцінювання професійної діяльності викладачів. Цей закон передбачає вирішення двох головних завдань, по-перше – забезпечити країну фахівцями у сфері національної оборони держави, зокрема, надання допомоги іншомовним ученим – емігрантам та талановитій молоді, яких охоче запрошували на роботу до науково-дослідних та до вищих технічних навчальних закладів; по-друге – передбачалось 90 % з державного фонду для надання вигідної фінансової позики студентам з найнижчим відсотком для навчання у вищих навчальних закладах, особливо в тих, що входять до програми забезпечення оборонної галузі країни. Згідно з цим законом виплачувалась також допомога державним та приватним навчальним закладам, у тому числі і вищим закладам освіти, проте основна мета – це розвиток освіти, вдосконалення методів навчання та підвищення рівня компетентності викладачів щодо викладання навчальних предметів, таких як: математика, фізика, природничі науки, іноземні мови та сучасні технології.

8 листопада 1965 р. уряд США приймає “Закон про вищу освіту” (HEA – “Higher Education Act of 1965”), який узаконив нові тенденції, спрямовані на посилення вимог щодо підготовки студентів з точних та гуманітарних наук у ВНЗ США. Законом передбачалося значне підвищення фінансового забезпечення на розвиток вищої освіти США, вдосконалення стандартів системи освіти та професійного оцінювання викладачів. Крім того, знову надавалася досить вигідна фінансова допомога студентам в отриманні позики з найнижчим відсотком для навчання у вищому

ПЕРЕЛОМНИЙ І ТВОРЧИЙ ПЕРІОД В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США

навчальному закладі, особливо на здобуття професії за фахом технічного спрямування. Зазначений закон неодноразово удосконалюється урядом США, ратифікується і приймається із внесеними запропонованими змінами у 1968, 1971, 1972, 1976, 1980, 1986, 1992, 1998 та 2008 роках [5].

У 1965 р. в США створюється відомство “Національний фонд розвитку мистецтвознавчих та гуманітарних наук” (“The National Foundation for the development of art and humanitarian Sciences”), яке поставило за мету втілити в життя “Закон про вищу освіту” (HEA – “Higher Education Act of 1965”). Прийняття Закону сприяло зростанню асигнувань на вищу освіту в країні, удосконаленню технічного оснащення та проведенню фундаментальних наукових досліджень, зокрема, з оцінювання професійної діяльності викладачів і підвищення якості освітніх послуг, оскільки відчувалась гостра потреба у компетентних фахівцях, особливо з технічних наук. Розвиток електронних винаходів потребував спеціалістів з точних наук: математики, фізики, програмування, тому США, не сподіваючись на емігрантів з Європи та впровадження їхніх ідей, збільшили обсяги фінансування на власні наукові досягнення. У 50 – 60-х роках у США гостро виникла необхідність у висококваліфікованих спеціалістах з точних наук, оскільки розвиток промисловості потребував якісної фахової підготовки молодих спеціалістів у вищих навчальних закладах, для яких потрібні були компетентні та професійно обізнані викладачі. Космічні досягнення та винаходи у колишньому Радянському Союзі спонукали уряд США переосмислити значення розвитку освіти, оскільки правлячі кола надали цим подіям національного змісту і розглядали їх як відставання американських учених від учених інших країн. Такий підхід федерального уряду США до розв’язання освітніх та економічних проблем підкреслював надзвичайно велику державну зацікавленість у підвищенні рівня навчального процесу, вдосконаленні методів викладання навчальних дисциплін та оцінюванні професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах.

У 1976 р. Департамент США приймає Закон про організацію і пріоритети науково-технічної політики (National Science and Technology Policy, Organization and Priorities of 1976), який визначає принципи національної політики в галузі науки нанотехнологій, що передбачають: розвиток стратегії з визначення ролі науки нанотехнологій у досягненні поставлених цілей, впровадження наукових досліджень для підвищення економічної

могутності країни, забезпечення внутрішніх потреб та зовнішніх інтересів, зокрема: підготовка та перепідготовка висококваліфікованих фахівців у сфері науки й техніки тощо.

Наприкінці 70-х років відкривається велика кількість дворічних вищих навчальних закладів, причому темпи зростання чисельності студентів у два рази перевищують темпи зростання кількості вищих навчальних закладів. Станом на 1970 рік у США зареєстровано 2556 ВНЗ, із них 1089 державних та 1467 приватних, які підготували 1665 фахівців за чотирирічними програмами, 891 – за дворічними. У 1980 р. кількість вищих навчальних закладів збільшується до 3231, з них 1447 державних і 1784 приватних, які підготували 1957 фахівців за чотирирічними програмами і 1274 – за дворічними [6].

Отже, здійснений теоретичний аналіз та узагальнення зарубіжного досвіду у сфері оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США протягом *переломного і творчого періоду, від 50-х до 80-х років другої половини ХХ століття* дають підстави сформулювати такі **загальні висновки**.

Переломний і творчий період характеризується посиленням фінансуванням у розвиток вищої освіти США, активною розбудовою вищих навчальних закладів, упровадженням тестів педагогічного оцінювання професійної діяльності викладачів, їхньої фахової підготовки, компетентності, майстерності, обізнаності. Протягом цього періоду зміцнюється законодавча база США в галузі освіти, відбувається реформування освіти, приймаються закони про вищу освіту, створюється центр обробки стандартизованого тестування, зокрема служба тестування в американській освіті, та надаються гранти студентам для навчання у вищих навчальних закладах на вигідних для них умовах.

Завдяки реформам в американському суспільстві освіта дедалі стає більш відкритою та різноманітною. Особливої ваги набув процес оцінювання професійної діяльності викладачів США, до якого залучені колеги, адміністрація вищих навчальних закладів, студенти.

Оцінювання професійної діяльності викладачів США – важливий інструмент контролю та стимулювання педагогів щодо ефективності викладання навчальних дисциплін, підвищення якості навчального процесу та забезпечення освітніх послуг. Саме для успішного розвитку освіти в Україні доцільно вивчати зарубіжний досвід та впроваджувати новітні технології у навчальному процесі, враховуючи власні досягнення та надбання у діяльності вищих навчальних закладів. Однак не варто вдаватись

РЕПЕРТУАР ДИТЯЧОГО ХОРУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

до механічного запозичення і копіювання зарубіжного досвіду. Необхідно переконатися у можливості адаптації цього досвіду до загальнокультурних, соціально-економічних та інституційних умов України, здійснити діагностику переваг та недоліків його впровадження, а також враховувати традиції та досягнення у діяльності вітчизняних вищих навчальних закладів, що відповідають сучасним векторам розвитку освіти у світі.

1. Зварич І.М. Педагогічні засади оцінювання знань студентів у вищих навчальних закладах США: моногр. / І.М. Зварич. – К.: Фенікс, 2008. – 210 с. – Бібліогр.: С. 188 – 210.

2. Зварич І.М. Оцінювання професійної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): моногр. / І.М. Зварич – К.: “Фенікс”, 2014. – 344 с.

3. Каверина Э.Ю. Высшее образование в США: источник финансирования. Аналитический обзор

системы высшего образования. Российско-американский портал по сотрудничеству в области образования и науки / Э.Ю. Каверина // Канада – США. – 2003. – № 7. – С. 1.

4. Yerkes R.M. Focusing on the contributions to the development of intelligence theory and testing / R.M. Yerkes // Human Intelligence [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.indiana.edu/~intell/yerkes.shtml

5. Higher Education Act of 1965 was reauthorized in 1968, 1971, 1972, 1976, 1980, 1986, 1992, 1998, and 2008. [Електронний ресурс] // Higher Education Act of 1965 - Wikipedia, the free encyclopedia – Режим доступу: en.wikipedia.org

6. National Center for Educational Statistics. (2001 a). Projections of Education Statistics to 2011. Table 10: [Електронний ресурс] / Total Enrollment In All Degree-Granting Institutions, By Sex, Attendance Statutes, And Control Of Institution, With Alternative Projections: Fall 1986 to Fall 2011. – Режим доступу: <http://nces.ed.gov/pubs2001/proj01/table10.asp>

Стаття надійшла до редакції 10.09.2015

УДК 37.018.1:78

Ірина Бермес, доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри методики музичного виховання і дирижування
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

РЕПЕРТУАР ДИТЯЧОГО ХОРУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розкрито роль репертуару як важливої педагогічної й естетичної проблеми дитячого хорового виконавства. Визначено методичні засади вибору репертуару, виявлено ефективні джерела поповнення концертних програм шкільних хорів.

Ключові слова: дитячий хор, репертуар, диригент, хоровий твір.

Літ. 11.

Ірина Бермес, доктор искусствоведения,
профессор кафедры методики музыкального воспитания и дирижирования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

РЕПЕРТУАР ДЕТСКОГО ХОРА КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

В статье раскрыта роль репертуара как важной педагогической и эстетической проблемы детского хорового исполнительства. Определены методические основы выбора репертуара, обнаружено эффективные источники пополнения концертных программ школьных хоров.

Ключевые слова: детский хор, репертуар, дирижер, хоровое произведение.

**Iryna Bermes, Ph.D (Art Criticism) Prof. of Musical Education and Conducting Department
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko**

REPertoire IN CHILDREN'S CHOIR AS A PEDAGOGICAL ISSUE

The article describes the role of the repertoire as an important educational and aesthetic issue of children's choral performance. The methodical principles of selection of repertoire are determined, the effective sources of replenishment of school choir repertoire are found.

Keywords: children's choir, repertoire, conductor, choral work.

Постановка проблеми. Загальна музична освіта – невід’ємний елемент естетичного виховання дітей. Її метою

є особистісний розвиток учнів через збагачення естетичного досвіду під час сприйняття й озвучення музичних творів, їх творча